

Loch Ness og Urquhart Castle

Vandring i det skotske højlønd

THE HIGHLAND DRESS

Kilten er et traditionelt klædestykke i det skotske højlønd. Dens historie strækker sig tilbage til slutningen af 1500-tallet.

Den blev brugt af de skotske klaner, idet forskellige former for tern markerede den ene klan i forhold til den anden og styrkede den interne samhørighed – ligesom fodbolddragter i dag.

Kilten bæres fortrinsvis af mænd. Den fremstilles af god gedigen uld fra de skotske får.

Af: Mette Marie Hansen

Det skotske højlønd er for mange indbegrebet af Skotland og den skotske magi. En magi, der også har draget filmfolk til at bruge højløndet som kulisse for flere film, bl.a. tre Harry Potter-film, Da Vinci-mysteriet, James Bond-filmen *The World Is Not Enough*, *Braveheart* og *Highlander*. Og det er da også et landskab og sceneri, der kalder på tillægsord som smukt, eventyrligt og fantastisk.

Landskabet er meget afvekslende. Der er endeløse svimlende vidder med kilometervis af hedelandskabets karakteristiske lilla skær fra de mange lyngplanter. Himlens farve og skyformationerne ændrer sig dagen lang. Pludselig frem af disen dukker de skønneste udsigter over bjergene og søernes dyb. Det skotske højlønd er også det uberørte landskab, hvor tiden står stille mellem de gamle krogede fyrtræer, viadukter, ruiner og borge. Der er smukke skove med egelunde, høje graner, kæmpebregner og vilde sommerfuglebuske og fingerbøl. Og der er marker med græssende får og kvæg, der mange steder er det eneste levende selskab, man møder i løbet af timers vandring.

At vandre i det skotske højlønd er også at vandre i fodsporene af pilgrimme, soldater, klansmænd og kvæghyrder. Højløndet har sin egen historie, tradition og sprog. En kultur højlønderne er stolte af, og som man stadig fornemmer, især fordi det keltiske sprog, der har været talt i mere end 15 århundreder, har sat sit tydelige præg på især bjergenes navne. Og den dag i dag er der tosproget skiltning både på engelsk og keltisk.

Kilten er et festligt historisk levn. Den traditionelle klædedragt blev oprindeligt brugt blandt højløndets klaner, hvor de mange forskellige mønstre og tern signalerede, hvilken klan slægt eller *glen* (dal), man hørte til. Hver klan havde en høvding ligesom indianerstammerne i det oprindelige Amerika. Og der findes i højløndet stadig mange klanforeninger, der hvert år vælger deres *chief*...

Der findes omkring 7000 kendte ternmønstre! Tern i farver, toner og linier er varieret i det uendelige. Der bruges stadig traditionelle plantefarver til indfarvning af den slidstærke uld. I dag bruges kilten mest ved højtidelige lejligheder, især bryllupper. Men den er igen blevet en meget brugt 21-års gave som led i et voksenritual, hvor familien sikrer, at den unge søn er klædt på til at blive gift. Og det er en populær gave, fordi der hører en masse ekstra udstyr til, så mange i familien kan give mindre gaver, kiltstrømper, brocher, den særlige taske, kniv mm.

Uanset om man er til tweed eller tern, imponeres man ved synet af de mange fine stoffer og fabrikationer. Der går ca. 8 meter stof til en kilt, og i de hæderkronede gamle firmaer, som Chisholms i Inverness, syer skrædderne hvert eneste sting i hånden! Alene presningen af de mange fine læg er et krævende arbejde, og det tager minimum to hele arbejdsdage at fabrikere en kilt.

Idéen bag kilten har med det skotske vejr at gøre. Oprindeligt var det blot et stort stykke uldent stof omkring 1,60 gange 8 meter, som man lagde dobbelt og fæstnede om livet med et

bælte. Når det så blev køligt eller regnvejr, tog man det øverste lag stof op om skuldrene. Og om natten brugte både klanmedlemmer, hyrder og senere højlandshæren stoffet som sovepose. Brochen, som i dag kun tjener til pynt, havde dengang til formål at hindre stoffet i at blæse op og afsløre de ædlere dele. Man indstillede længden på kilten alt efter temperaturen og hvor højt græs, man vandrede i. Og har man vandret et par dage i højlandet, forstår man kulturen bag kilten! På blot en dag er det muligt at opleve alle fire årstider. Vejret skifter på et splitsekund – det hører med til oplevelsen.

Med sine velafmærkede langdistancevandreture byder Skotland på mange gode muligheder for at komme tæt på landskabet. Blandt de mest kendte er The West Highland Way og The Great Glen Way. The West Highland Way går nordpå fra Glasgow til Fort William i hjertet af det skotske højland og er den mest krævende af de to vandreture, hvad angår stigninger. Den passerer Loch Lomond, går

gennem den smukke natur i nationalparken The Trossachs, før den slutter ved Storbritanniens højeste punkt, Ben Nevis. Her tager The Great Glen Way sin begyndelse og krydser landet mod øst for at slutte i Inverness.

Enkelte garvede vandrere tager hele turen fra Glasgow til Inverness i ét stræk, men de fleste glæder sig over at vende tilbage og gøre den næste tur. For vandrere i god form er det en flot udfordring at tage en afstikker op på Ben Nevis, hvor man i klart vejr kan nyde en storslået udsigt. Alternativt kan man fra Fort William tage de 650 meter op med Storbritanniens eneste svævebane. Er man interesseret i at fiske, sejle eller spille golf, er der også rig mulighed for at tage en afstikker langs de to vandreruter.

Man vandrer på smalle stier over marker, langs søbred og gennem skov, på større grusveje i statsskoven og kortere strækninger på små asfaltveje.

På The Great Glen Way dukker Loch Ness op med sine svimlende smukke udsigter fra Fort Augustus til kort før Inverness, højlandets hoved-

Øverst: På vej mod Drumnadrochit

Nederst til venstre: Military Tattoo på Edinburgh Castle

Nederst midtfor: River Ness, Inverness

Nederst til højre: Landskab mellem Drumnadrochit og Inverness

Øverst til venstre: Loch Ness ved Invermoriston

Øverst til højre: Bells Bridge, Glasgow

Nederst til højre: Bjerglandskab ved Invermoriston

by. Loch Ness er Storbritanniens største ferskvandsreservoir. Samtlige Storbritanniens øvrige søer tilsammen kan end ikke fylde den store sø ud!

Der knytter sig mange historier til Loch Ness, særligt om et uhyre også kaldet Nessie, som mange gennem tiden påstår at have set. Er man interesseret i den historie, kan man få styret sin trang i Drumnadrochit, der i mere end en forstand har fået en monster-turistattraktion i sine to Nessie-udstillinger.

Det er også muligt at tage en sejltur på Loch Ness, som giver en storslået oplevelse af søens omfang, dens skræmmende dybde og den lange bjergkløfts høje sider.

Man møder et meget gæstfrit folk, når man rejser i det skotske højland. Skotterne selv fortæller, at det er en gammel tradition at være parat til at modtage gæster med varme og mad, fordi gæsterne ofte havde vandret langt og stridt sig igennem svært fremkommelige veje og vejrforhold. Og overalt på B&B, hoteller og beværtninger oplever man da også en helt utrolig varm og venlig service. Maden er af høj kvalitet og langt fra det dårlige engelske rygte. Morgenmaden er varieret og god, uanset hvilken indkvartering man vælger.

Den moderne lettere madlavning med sprøde grøntsager har også nået det skotske højland, hvor man især kan få en god smagsoplevelse med det friske lokale lammekød eller vildt, f.eks. the Venison, men også den spændende friske fisk.

Efter en lang vandredag og et godt måltid mad er det herligt at synke ned i en god stol eller polstret sofa foran kaminen eller brændeovnen i en af de mange hyggelige pubber, som Skotland også byder på. Det er en kultur, man ikke skal snyde sig selv for at opleve. Her kommer både den lokale landmand og den udenlandske turist og får sig en *pint*. Det er byens, gadens eller kvarterets fælles dagligstue, og det er her, man kan lære nyt om stedet og dets mennesker.

Er man blomster- og haveinteresseret, vil man nyde de mange gamle haver i engelsk stil. Og de skotske byer er fulde af blomsterdekorationer, overalt på facader, i parker og foran offentlige bygninger, ja om det så er skilte og lygtepæle, er de ofte udsat for, at der hænger sammenplantninger og dingler over fortove og veje.

Byerne i Skotland har hver deres særpræg og er en fin afveksling fra højlandets øde landskaber. Hovedbyen i højlandet, Inverness, blev ved årtusindskiftet ophøjet fra *town* til *city* og har i en årrække faktisk været Europas hurtigst voksende by. Det er en dynamisk by med et livligt handelsliv, men samtidig en fredelig og smuk by med historiske bygninger, den flotte Whin Park med mange gamle træer og en dejlig fredfuldhed langs bredden af River Ness, som er tæt besat med overnatningsmuligheder og beværtninger.

Edinburgh er uden tvivl Skotlands kulturelle hovedby med sit store universitet, historiske

centrum og de mange gallerier, scener og café-er. Byen er livlig, charmerende og interessant at besøge og smukt beliggende ved vandet og Pentland Hills. Besøger man Edinburgh i august, kan man opleve kulturfestivalen og det verdenskendte Military Tattoo med Edinburgh Castle som den smukkeste kulisse om aftenen ved solnedgang, når lyset konstant skifter farve. At høre Scotland the Brave, Auld Lang Syne eller Amazing Grace med de mange trommer og sækkepiber er en højtidelig flot oplevelse.

Glasgow er Skotlands største by og Storbritanniens shoppingcentrum nummer to efter London. Det er en moderne by med flere eksempler på moderne arkitektur, men samtidig regnes den som den victorianske hovedby med bl.a. nogle af Storbritanniens ældste universitetsbygninger. Glasgow byder således på mange interessante arkitektoniske oplevelser, f.eks. art nouveau-kunstmuseet Kelvingrove og det moderne Clyde Hall og Bells Bridge. I byens grønne Westend ligger både den botaniske have og Kelvingrove Park, og om aftenen byder Westend også på Skotlands mest hippe udeliv i Ashton Lane.

Glasgow har en tydelig irsk forbindelse. Efter den irske hungersnød i midten af attenfirserne udvandrede mange irere til Glasgow, og den irske bydel Eastend er stadig præget af fattigdom. I 1888 oprettede irerne deres egen fodboldklub Celtic med det formål at samle penge ind til velgørende formål for den fattige bydels børn. Siden er Celtic blevet den ene af Skotlands største fodboldklubber, begge beliggende i Glasgow. Det berømte fodboldopgør mellem de to klubber, protestantiske Rangers og katolske Celtic, kaldes "the old firm" og betragtes af mange som den moderne skotske klankrig. Og har man chancen, er det en oplevelse at gå med skotterne til fodbold.

Øverst: Edingburgh

Nedenfor: Landskab mellem Drumnadrochit og Invermoriston

Ture på de britiske øer

Se beskrivelserne i deres fulde længde på www.vagabondtours.dk

The Dingle Way, Irland (individuel)
Vandring fra B&B til B&B med kørsel af bagage,
8 dage
Turkode: 16IRL

The West Highland Way, Skotland (individuel)
Vandring fra B&B til B&B eller hotel med kørsel
af bagage, 8 dage
Turkode: 27SKO

Cotswold Highlights, England (individuel)
Vandring fra B&B til B&B eller hotel med kørsel
af bagage, 5 dage
Turkode: 35COT-5

The Great Glen Way, Skotland (individuel)
Vandring fra B&B til B&B eller hotel med kørsel
af bagage, 8 dage
Turkode: 30GLA

Cotswold Highlights, England (individuel)
Vandring fra B&B til B&B eller hotel med kørsel
af bagage, 8 dage
Turkode: 35COT-8

The West Highland Way, Skotland (fællestur)
Vandring fra B&B til B&B, hotel eller vandrehjem
med kørsel af bagage, 9 dage
Turkode: 41SKO